

Áprilisban

Áprilisban

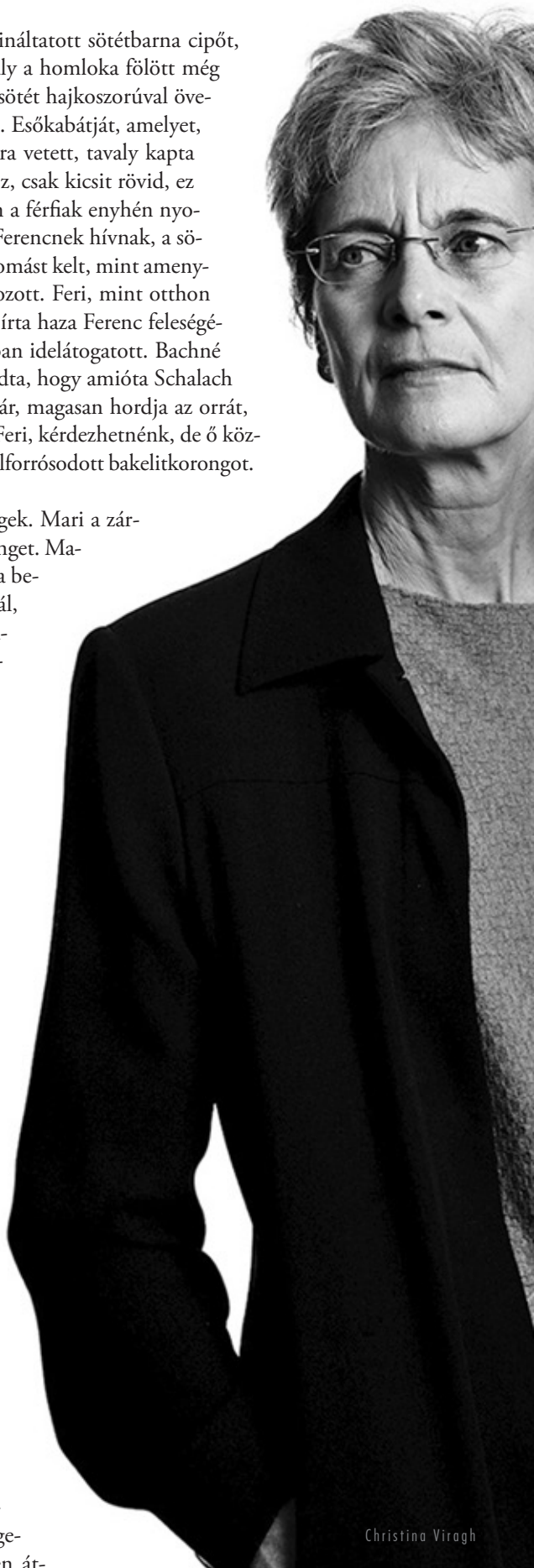
A hatvanas években, közel egy évvel a Schacher-házban történt rettenetes események után, ezekben a májusi napokban kezdődik a bontás. Hogy ilyen hosszú időn át miért nem történik semmi, hogy tizenegy hónapon keresztül, bár ki-tűzték, miért áll ott üresen és érintetlenül a ház és a kert, a körötte és az utcafronton lévő bérházakban gyakran kérdezték a lakók, noha egyébként örültek, hogy nem indult be a zajos építkezés. A körtefákat kidöntötték, koronájukat megritkították, mert a bejáratoknál elhelyezett „belépni tilos!” tábla ellenére sokan vittek a virágzó ágakból. A Schacher-háznak hiányzik már a felső harmada, azt a padlás miatt, mint mondják, elkülönítve hordták el. Hogyhogy a padlás miatt? Mert a Schacher nagypapa odafönn akasztotta fel magát. Ja, persze, tényleg. Hogy mi a persze, hogy miért kell a padlást elkülönítve elhordani, ha valaki ott akasztotta fel magát, senki se tudná megmondani az új ház előtt, a járdán állók közül, akik név szerint: Arniné, az antikommunista felesége, Steigerné, a fiatalasszony, mindketten az új házból, aztán Pius Lieber, a „Kaszáló” kocsmá jelenlegi tulajdonosának fia, Margrit Wyss, a baloldali bérházból, és az osztálytársnője, Mari. A csoport most szét-széled, mert Lieberné a kocsmából hívja Piuust, jöjjön segíteni. Erre föl a többinek is eszé-be jut, hogy dolga van. Mari beveti az ajtótrükköt, és már útban van a lifttel a másodikra, most is izgatott, mint mindig, hogy a trükk a kiszállásnál is sikerüljön. Már tartja a lábát, a cipő orra a küszöb fölött lebeg, amely leállítja a liftet. Sikerült, a lift pontosan tíz centi-méterrel előbb leáll, Mari kiszállhat. A kulcs piros fonálon lóg a nyakában, ahhoz, hogy ki-nyissa a bejáratú ajtót, oda kell hajoljon a kulcslyukhoz. Mi történik itt? – kérdi egy hang a háta mögött hangosan. Mari visszahőköl, a fonál elszakad, a kulcsnak csak a legvége van a zárban. Áh, te vagy az, mondja Bachné a szemben lévő lakásból, ne haragudj, azt hit-tem, valaki babrál a záratokkal. Mari nem szól semmit, újra betolja a kulcsot a zárba, ki-nyitja, belép, becsapja az ajtót, belülről rázárja. Az új ház építészé gondolhatott volna arra, hogy a negyedik emeleti plafonvilágítás nem fogja két emelettel lejjebb a sarkokat rende-sen megvilágítani. Nahát, mondja Bachné, s kilép a lépcsőházba, hogy megnyomja a gom-bot, amire bekapcsol a lépcsőházi világítás.

Tíz perccel később, negyed egy múlt három perccel, a lépcsőház újra sötét. A lépcsőhá-zú nyomógombot legközelebb Mari apja fogja használni, ő épp most száll le a villamosról. Megváltozott a múlt év óta. Kívülről annyiban, hogy sötétkék öltönyt visel sötétkék nyak-

kendővel, s hozzá a tíz éve Szentgyörgyi Pistánál csináltatott sötétbarna cipőt, amelyet eddig ritkán viselt. Olyan, mint az új. Tavaly a homloka fölött még haj volt, de kihullott, ez is jobban mutat így, tiszta, sötét hajkoszorúval övezett, tar félhold. Sötétbarna kalapját a kezében tartja. Esőkabátját, amelyet, mert a borús reggelt napsütés követte, most a karjára vetett, tavaly kapta ajándékba, gyakorlatilag teljesen új, a szabása se rossz, csak kicsit rövid, ez a divat, ez a bizonyos háromnegyedes kabát, amiben a férfiak enyhén nyomottak. Esőkabát nélkül Mari apja, akit egyébként Ferencnek hívnak, a sötétkék öltönyben karcsú és valamivel magasabb benyomást kelt, mint amennyi, ugyanis százhetvenkettő. Egyébként is megváltozott. Feri, mint otthon becézik, tudni sem akar rólunk, rólad még kevésbé, írta haza Ferenc feleségének, tehát Mari anyjának egy régi barát, aki januárban idelátogatott. Bachné a maga részéről már tavaly ősszel több lakónak mondta, hogy amióta Schalach úr, Bachné így ejti ki Ferenc családnevét, dolgozni jár, magasan hordja az orrát, szóval felfuvalkodott. Hogy állunk ezzel a dologgal, Feri, kérdezhetnénk, de ő közben elérte az üveg kaput, s megnyomja a déli naptól felforrósodott bakelitkorongot.

Pár perc múlva a bejárati ajtónál a szokásos nehézségek. Mari a zárban hagyta a kulcsot, Ferenc nem tudja kinyitni. Csönget. Mari nem hallja. A lépcsőházi világítás, amelyet Ferenc a bejáratnál bekapcsolt, elalszik. Ferenc három lépést hátrál, hogy elérje a lift mellett a falra szerelt gombot. A másik két kapcsolót a lakások között, a fal közepére tették, tehát a lehető legértelmetlenebb helyre. Nyilván az építész annyira lenyűgözte, hogy a nyomógombok újabban világítanak, hogy a lehető legdrámaibban akarta elhelyezni őket, az üres, simított fal közepére. A világítás tehát újra működésben, Bachné szeméből hallja a csöngetést, s a kémszerűen át világosan látja Ferencet, aki még egyszer csönget, majd megfordul, újra beszáll a liftbe, lemegy. Bachné kijön a lakásból, felmegy a következő emeletre, becsönget Steigerékhez.

Szóval, Feri, mi igaz abból az állításból, hogy a családdról meg a régi barátairól a volt hazában tudni se akarsz? De Feri most a ház mögé igyekszik a „belépni tilos!” tábla mellett, a padlásról származó gerendákon, leomlott vakolaton, a kidöntött körtefák körül a cseréptörmeléken át oda, ahonnan legjobban látszik a második emeleti balkon. Nem látni senkit. De. A még téliesen, elbarnult fenyőgallyakkal díszített sztiropol ládák közül lassan előbukkan egy sötétbarna fej. Úgy látszik, egy tíz éves gyerek még nem igazán tudja, mikor láthatatlan. Mari, kiált az apa, látlak, engedj be. Mari feje és teljes felsőteste megjelenik a fenyőgallyak között, lenéz az apjára, megrázza a fejét. Ferenc felmászik a törmelékre, közelebb megy a házhoz. Mari, mondja, miért csinálod ezt? Mari szótlánul nézi. Mari, mondja az apa, eldöntöttem, hogy ezt a cirkuszt nem csinálom tovább, elmegyek a kocsmába enni. Mari szótlánul nézi, azt is, ahogy az apa a gerendákon, a leomlott vakolaton, a cseréptörmeléken át-

törve kiér a „belépni tilos!” táblához, s onnan ráfordul az utcára. Bachné ebben a pillanatban Steigerék előszobájában áll, Steigerné, kezében egy darab megkezdett kétszersült, ezt eszi ebédre, mert vigyáz az alakjára, nem hívja beljebb, bár a téma amúgy érdekelné, mármint a lehetetlen állapotok Schalachéknál, és hogy a gyereket nem kéne-e intézetbe adni. Ugyanezt a kérdést megtárgyalják a Kaszálóra néző lakásokban is, ahonnan jól lehetett látni Schalach úr szerencsétlenkedését az építési törmeléken. A kérdésfeltevés azonossága abból fakadhat, hogy a kérdés cseppet sem új, megfelelő helyeken többször feltették már, például a lépcsőházban, a mosókonyhában, a ház előtt a járdán.

Negyedóra telt el, Mari tíz perce a kémlelőnyílásra tapad, nocsak, az apa tényleg nem jön. Most bekapcsol a lépcsőházi világítás, Bachné jön Steigeréktől lefele. A pihenőn hezitál egy darabig, Schalachék bejárati ajtajára pillant, de mert látja, hogy a kémlelő sötét, bemegy a lakásába. A kémlelőnyílások túlságosan nagyok, túlságosan áteresztik bentről a fényt, azonnal látni, ha van mögötte valaki. 1979-ben kisebb, fedeles kémlelőnyílásra cserélik, de mi most még csak a hatvanas évek elején járunk. Mindjárt egy óra, Ferenc tényleg a „Kaszálóban” ül, és eszi a négyötvenes menüt, zöldségleves, fasírozott, hasáburgonya, fejes saláta, vanília puding. Közben a kocsmáros pár, Lieber és Lieberné róla beszélnek, ugyanis mialatt terítettek, megkérdezték, aztán hol a kislány, amire ő szórakozott mosollyal válaszolt. Nem érti a nyelvet, mondja Lieber úr, holott mindketten igyekeztek német németül beszélni vele. Dehogyan, mondja Lieberné, tud ez németül, az irodán dolgozik. Ja, mondja Lieber úr, ezért ilyen rátarti, és mióta? De hiszen mondtam már, majd egy éve az irodára jár. Aha, mondja Lieber úr, itt viszont először eszik. Hát, nem tud, a kislány végett. Akkor máma miért tud? Miközben a Lieber házaspár a lehetséges válaszokat mérlegeli, az öt építőipari munkás a kerek, törzsasztalként is használható sarokasztal körül szintén Ferencről beszél. Legközelebb följelentem, mondja a művezető. Igazad van, mondja Giulio. Lehet, hogy nem tudja elolvasni a táblát, mondja Hans Rudolf, hogy tilos a belépés. Tud ez olvasni, mondja a művezető, csak azt hiszi, rá nem vonatkozik, mert külföldi. És így tovább, az öt közül négy részéről hasonló megnyilvánulások, csak Erich nem szólal meg, de ő soha nem beszél. Hé, Erich? A művezető Erich háttára csap, de Erich nem mozdul, az órájára néz, azt mondja: Megyek, hozom a teherautót. Feláll, kimegy. Erich, kiált utána az egyik, nem ittad ki a sörödet. De Erich leszegett fejjel, nehéz léptekkel elhagyja a kocsmát.

Fél kettő, Ferenc is elhagyja, ismét szórakozott mosollyal, a majdnem üres kocsmát, s kinn, a napon zavartan megáll. Feri, sokasodnak a kérdések. Miért vagy ilyen zárkózott? Nem azt mondom, hogy mindenkivel állj le diskurálni, de tavaly még minden szempontból sokkal közvetlenebb voltál. Miféle mosoly ez? Ferenc nem tudja, nem tudatos a mosoly, áll a napon, rágyújt. Üres az utca, csak az elektromos tejeskocsi jön a város széle felől, pedig a dél-előtti menet általában tizenkettőig befejeződik, de Mari apjának ez sem tűnik fel, amint az sem, hogy Laurentz úr, a tejesember, aki elől ül a nyitott kocsin, és egy kézzel lefelé nyomja a vezető- és hajtórudat, a másikkal, amelyekben ő is egy cigarettát tart, odaint neki. Na, ez is jó magasan hordja az orrát, mondja Laurentz úr magában.

Eltelt két májusi nap. Mari és az apja a konyhaasztalnál ebédelnek. Mari két napja szokatlanul szelíd. Ferenc azon kapja magát, hogy a „Kaszálóban” kevésbé volt feszült a hangulat. Ott a művezető épp diadalmasan, bár enyhe csalódottsággal közli: Megérezte, hogy föl akarom jelenteni, azért nem mutatkozik. Bizony azért, mondja Giulio. Aki szintén nem mutatkozik, az Bachné, aki valahányszor Mari hazamegy az iskolából, ott áll az ajtóban, most viszont, mert Steigerné tegnapelőtt nem engedte be az előszobából, megsértődött, és azt mondja magában, nekem aztán nyolc, mi folyik ezeknél a Schalachéknál. Szóval a levegő, Feri, relatíve tiszta, ne zavarjon, hogy Mari direkt ügyetlenül tekeri föl a spagettit, inkább mondd meg, miért lettél ilyen kommunikációképtelen, te, akire otthon azt mondták, hogy jó svádájú. Ferenc a falon lévő, zöldfűszerekkel nyomott konyharuhára pillant. A sarok körül ülnek, Mari az asztal rövidebbik, ő a hosszabbik oldalán. Na szóval? De Ferenc csak arra gondol: ez a fröccsentés, a rücskös vakolatra gondol, bár valamelyest mosható, esztétikailag mégis visszalépés, otthon a lakásban a sima vakolat sokkal elegánsabb

volt. Honvágy, Feri? Áh, mondaná Ferenc, szó se róla, csak bosszantja, hogy az irodában nem jöhet elő ilyesmivel, mert akkor azt mondanák neki, hogy mindent újra kell tanulnia, hogy amit otthon az építészetről tanult, elavult, itt haladó szellemben építkeznek. Mari kész a spagettivel, a szája körül szétmázolt paradicsomszós, ránéz. A köténye mellrésze is paradicsomfoltos. Áztasd be tejbe, mondja az apja. Nincs itthon tej, mondja Mari. Nem tetted be a pénzt a tejes ládába? De, mondja Mari, de nem jött. Ami igaz, Laurentz úr ma is késni fog. Legalább húzz föl egy másik kötényt, és mosd meg az arcod, mondja az apa. Mari kimegy a konyhából, Ferenc fellélegzik. A pillanatnak, gondolja, nem kell azonosnak lenni önmagával. Ezt hogy érted, Feri? Ezt egykori hazádban, barátod füstös, csodák csodájára még mindig hibátlan biedermeierrel berendezett, bár itt-ott felpúposodott parkettájú nappalijában sokkal pontosabban fogalmaztad volna meg. Hát, gondolja Ferenc, azt mondanám, hogy az inspiráció mentes pillanatoktól el is tekinthet az ember, amilyen például ez az unalmasan megvilágított, borús, hűvös májusi délidő, amiből hiányzik a késő tavaszi lendület. Lendület, Feri? Tegnapelőtt ragyogó idő volt, mi volt akkor a lendülettel? Ah, lendület, gondolja.

Ugyanezen a májusi napon este, a telket övező bérházak asszonyainak fülében még ott a Schacher-ház teljes lebontásával járó recsegés, ropogás, csörömpölés. Na és? Előbukkant valami? – kérdik a munkából hazatérő férfiak. A két Weider fivér az építkezési terület széléről kísérté figyelemmel az eseményeket. Na és, ez mennyiben érdekes? Csak annyiban, hogy nem lehet tudni, előbukkant-e valami, mert kopó módjára figyeltek. Ha valami előbukkant volna, innen fentről sokkal jobban láttad volna, mondják a felső emeleti férfiak. Nem feltétlenül, attól függ, mekkora a keresett tárgy. Mi az, hogy keresett tárgy, mondja Arni úr az új házban, szerinted őrizetlenül hagyták volna egy évig a házat, ha volna ott még valami? Most mindenesetre a munkának vége, az építkezési terület üres, a törmelék betemette a kivágott körtefákat, a fészert is lerombolták. Mi? A fészert is? Persze, mit gondoltál? Fura. Teljes a csönd, nincs forgalom az utcán, és az építkezés zajától még el nem tomult, sőt, most érzékenyebb fülekbe teljes hangerővel hatol be egy rigó esti füttye. Lehet, hogy a fák, a fészert, a ház hiánya megnövelte a hangzás terét. Ferenc is hallja. A nappaliban ül a skóthuzatos szófán, pont a virágzó cseresznyefa koronájára lát. A diófa és a cseresznyefa megvan még, mivel mindkettő az egykori Kaszáló-telektől elkülönülő új épület kis kertjében áll. Szerinted, Feri, lehet így élni? Nem tudom, gondolja Ferenc. Épp egy ragyogó, hideg tavaszi reggelre és a szülői villa behavazott kertjében egy rózsaszínű, virágzó ószibarackfára gondolna, amikor bejön Mari, kezében egy tábla csokoládé. Nocsak. Ez honnan van? Bachnétól. Ki az a Bachné? Jaj, papa, hát, az a nő itt szemben. Ja, tényleg, nem a Johann Sebastian felesége. Mi ebben a vicc, papa. Mari kimegy. A csokoládé tehát Bachnétól származik, aki, miután nyugtalanítja a szomszédban két napja honoló nyugalom, bekopogott, hogy megkérdezze, minden rendben van-e, és Mari kezébe nyomta a csokoládét. Ferenc nem figyelt, egyébként feltűnt volna neki, hogy hirtelen visszhangja lett a rigófüttynek, mert Bachné nyitva hagyott bejárati ajtaján és utcára néző nyitott hálósobaablakán át a Weider-villa tetején ülő rigó füttyét is hallhatta volna. Bachné most becsukta az ajtót, a lépcsőházban kialszik a fény, a lakásokból csak edénycsörömpölés s egyéb, meghatározhatatlan, száraz zörejek hallatszanak, meg hangos szóváltás a szomszéd Arniék lakásából. Egyszerre csak szó szerint érteni, ahogy Arni úr, nyilván közvetlenül az ajtó mögül beszél valószínűleg a konyhába a feleségének: Akkor miért nem mentél oda. Aztán a hátsó, szóval a telekre néző lakások hirtelen elcsendesednek. Kint is csend van még mindig, még nagyobb csend, mint az előbb, mert a rigó elnémul, amikor a hátsó lakásokból szinte az összes lakó megjelenik a balkonokon. Mi történt? Itt valaki mászkál. Hol? Nem látni semmit, már majdnem teljes a sötétség, de hallani, ahogy a léptek alatt csikorog a törmelék. Kinn állnak a hátsó bérházakban, a régimódi, besüllyesztett balkonokon is. Nem mondtam, itt valaki keres valamit. Most, hogy rajta van a teljes bontási hóbelevanc, nem tűnik túl logikusnak. Mari is kinn áll a balkonon, apja még mindig a nappaliban ül a szófán, épp rágyújt. Egyszerre csak a kisszoba balkonajtaja mögött megjelenik Bachné, és kopogtat az egyik ajtószárny üvegén. Mari egy mozdulattal a rozoga, szintén ócskapiaci kerthi széknél terem, felmászik, és a nyitott ablakon át be akar ugrani a hálósobába. Bachné

azt mondja: Ne haragudj, én vagyok, kopogtattam a bejárati ajtón, de nem hallottad. Mari, egy lábbal még az ablakpárkányon azt mondja: Mit tetszik itt keresni, Bach néni? Kopogtattam, mondja Bachné, de nem hallottad, hát bejöttem. Még azokban az években vagyunk, amikor nem zárják a lakásokat, Mari apja is a kilincstre szokta akasztani a kulcstartót. Most mindenesetre hallhatta volna, hogy amikor Bachné lassan lenyomta a kilincset, a kulcstartó csúszni kezdett és leesett a földre, a nyíló ajtó pedig magával sodorta a linóleumon. De ő csak ül a nappaliban és dohányzik, és mert most vette észre, azt kérde magában, miért maradt abba a rigófütty.

Tíz perc múlva Mari és Bachné még mindig a balkonon állnak. A törmelék nem csikorog már, madárhangot nem hallani, elől épp most húz el a villamos. Bachné negyedszer mondja: Ha kell valami, gyere csak hozzám, rendben? Eddig a következő kérdésekkel próbálkozott: Tulajdonképpen hol a te mamád? Vállvonogatás. Meghalt? Vállvonogatás. Szeretsz iskolába járni? Igen. De hiányzik a mamád, ugye. Nem. Egy gyerek nem beszélhet így, tényleg, hol van? Semmi reakció. Persze, biztos meghalt, szegénykém. Bachné a balkon aljára krétával felrajzolt ugróiskola célnégyzetén áll, amit Mari a sötétség miatt nem lát, de a helyzetéből kitalálja. Mari azt mondja: Bach néni, tessék szíves lenni kimenni az ugróiskolámból. Mielőtt még Bachné megértené, hogy Mari mire gondol, a kisszobában meggyullad a lámpa, látni, hogy Bachné tényleg a célnégyzeten áll, Mari apja megjelenik az ajtóban. Bachné felkiált. Az apa azt kérde Maritól: Mit keres itt ez a nő? Bachné azt mondja: Elnézést, Schalach úr, nem tudtam, hogy itthon van. Mari az anyanyelvén mondja: Az anyámról faggat. Bachné azt kérde: Mit mondtál? Ferenc a szülei villájában a német Fräuleintől tanult irodalmi némettel azt mondja: Asszonyom, felszólítom, hogy haladéktalanul hagyja el a lakást. Nem csináltam semmi rosszat, mondja Bachné. Ám Ferenc szórakozott mosollyal s enyhe meghajlással tartja előtte a nyitott balkonajtót, s bár Bachné illet eddig nem látott soha, mégis azonnal megérti. Belép a kisszobába, elmegy Ferenc mellett, ki az előszobán át a bejárati ajtóhoz. Csak itt ismétli meg, hogy igazán nem akart semmi rosszat.

Fél tíz, Mari a fürdőszobában ül a vécén. Apja kopogtat az ajtón, és azt mondja: Mit csinálsz ilyen sokáig, Mari, le kéne feküdnöd. Hagyj békén, mondja Mari. Jó, mondja az apja. Mari megkönnyebbült nyugalommal olvassa tovább a Miki egeres képregényt egészen addig, hogy „folytatás a következő számban”, akkor nem csak frusztráltan, egyenesen zavartan néz fel, mert most tudatosul benne, hogy az apa válasza olyan furán csengett. Elment, gondolja. Letépi a vécépapírt, szokás szerint összegyűri, ami itt, ahol a vécépapír krepp és finom, nem szükséges, mint otthon, ahol sima és kemény volt. Miközben törülközik, a másik kezével már az ajtót nyitja, a WC-lehúzás elmarad, a pizsamanadrágot felrántja, egy ugrással az előszobában terem. Elment. Nincs itt a kalapja. Az ajtóval szemben, a falon a kovácsoltvas kalaptartón csak a másik kalapja van ott, a sötétbarna, meg Mari piros-fehér csíkos kötött sapkája a piros pomponnal, rajta a piros egyujjas kesztyű. Az esőkabát sem lóg a kovácsoltvas akasztón. Elmegy, itt hagy magamra az éjszakában, kint meg már lopakodnak a titkosrendőrök. Esetleg ők vitték magukkal? Nem, ahogy válaszolt, abban már benne volt, hogy elmegy, három napja ezt tervezi, amióta a „Kaszálóban” ebédelt. Mari, szedd össze magad, azaz feküdj le, nyilván majd megjön, csak épp elege lett most egy kicsit. Hogyhogy? Mi hogyhogy, azért ez elég világos, mit kérdezősködsz, nem elég az idegen nő a lakásban? Az nem idegen, gondolja dühöngve Mari, hanem a Bachné, az a hülye tehén. Mivel Bachnének biztos érzéke van a nem megfelelő pillanatokhoz, tényleg megint a lépcsőházban van, kopogni akar az ajtón, de nemcsak kopogni, rögtön ki is nyitja, és bekukkant, mert ezúttal valóban látta, ahogyan Schalach úr kabátban, kalapban beszáll a liftbe. Már látja is a mezítlábás gyereket pizsamában az előszobában, már mondaná, hogy sehogyan sincs az rendjén, hogy ilyen későn magára hagyják, amikor a gyerek odaugrik, rácsapja az ajtót, és ordít: Menjen innen, mindjárt megjön.

De nem ez a helyzet, háromnegyed tizenegy, és még mindig nem jött meg. Hol lehet? Mari a konyhai balkonon áll, ahonnan látszik a kocsmá és jobbra az utca, ez az egész nem veszélytelen, ha ott vannak még a titkosrendőrök, nem is gyújtott lámpát a konyhában. Arra

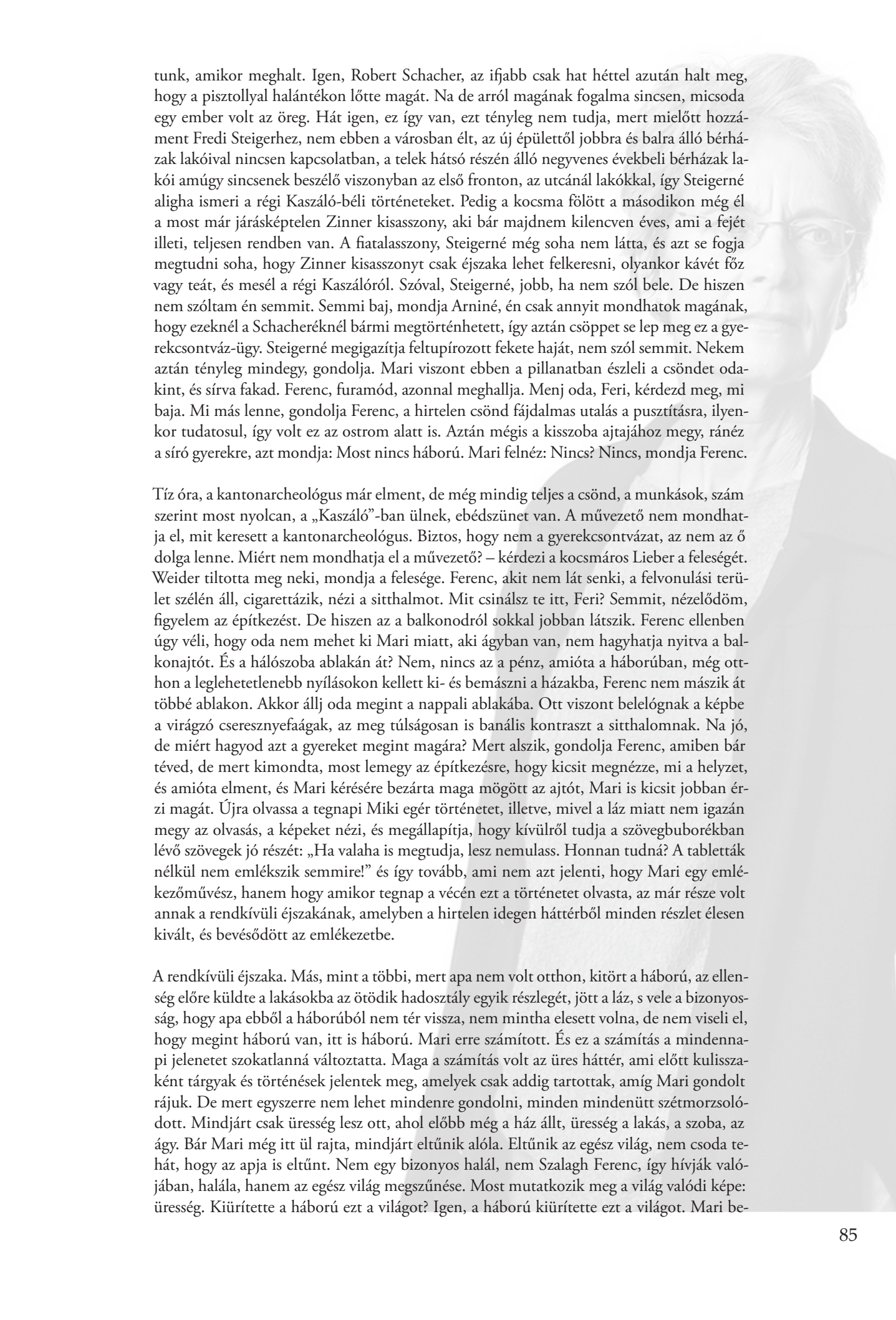

nem gondol, hogy halványkék pizsamája visszaveri a „Kaszáló” fényeit. Álcázásul, de egészségügyi okokból is jobb lett volna, ha a sötétkék, sajnos ma már kicsit rövid télikabátját húzza föl, amit háború utáni disszidensek küldtek haza, s most visszakerült nyugatra, csak-hogy túl magasan lóg a folyosó végében, ami egy függönnyel szekrénné avanszált, azonkívül azt se tudni, ki vagy mi ólálkodik a függöny mögött, így Mari nem megy oda. De akkor miért nem zártad magadra az ajtót, Mari, hisz Bachné például épp azon rágódik, átjön-e újra, esetleg hívja az ifjú Steigert, netán rögtön a rendőrséget. De Mari a konyhai balkonon áll, olyan szorosan tapad a mellvédre, hogy az éle a gyomrába vág, így nem gondol az ajtóra. Lát valakit, aki a kocsmból jön, egy úr, kabátban, kalapban, alacsony, kövérkés, nehézkes járású. Mari, ennek semmi értelme. Nem ácsoroghatsz itt ezen a hűvös májusi éjszakán, amíg minden kocsmatöltelék kijön, hogy megállapítsd, az apád nincsen köztük. De akkor hol van? Néhány percenként újra felteszi magának a kérdést, bár közben mindig arra gondol, hogy a „Kaszáló”-ban ül, s hogy kihúzza magát a csávából, mindannyiszor így válaszol: Pomerániában. Mert ennek, mint homályosan érzi, valami köze van a májushoz meg a háborúhoz, mert az májusban még inkább tombol, a városok lángban állnak, menekültek ezrei vonulnak a parlagon heverő földeken át a helytelen irányba, keletre, ahol már ott áll az ellenséges csapat. Mari, de hisz ez csak a régi cserebogár-dal, amit apádtól tanultál, ő meg a Fräuleinjétől. De Marinak ez most nem ugrik be, annyit tud mindössze, hogy csak akkor tudja zavartalanul szemmel tartani a „Kaszáló” ajtaját, ha valahányszor felmerül a kérdés, hol van az apja, azonnal Pomerániára gondol. Ám a tévesen rögzült szöveg, a dal szerint ugyanis az apa háborúban van, ezzel szemben az anya Pomerániában, szóval a tévesen rögzült szöveg ott motoszkál benne, s a következő ötletet szüli: Anya, gondolja Mari, felhívom, és megmondom neki, hogyan bánik velem. Mari még sose telefonált külföldre, így az a kérdés, hogy sikerülne-e, valamint az a még érdekesebb kérdés, vajon az anyja, aki tegnap, egy forró, poros májusi délután egy kávéházi teraszon olyan jót nevetett, amikor egy barátnője azt mondta: áhá, szóval így szabadul meg ügyesen az ember egy csapásra gyerektől meg férjtől, szóval hogy ez a nő Mari éjszakai telefonhívására hogyan reagálna, megválaszolatlan marad, mert az utcafrontról hirtelen fékcsikorgást hallani, aztán egy csattanást, aztán üvegszilánkok csörömpölését. Semmi vész, egy város felé haladó kocszi vezetője elvesztette a jármű felett az uralmát, felfutott a járdára, bele egy tűzcsapba, nem mintha túl gyorsan haladt volna, viszont részeg. Bár vérzik a feje, egyébként nem sérült meg, a volánra dőlve alszik. Elöl a balkonokon már összegyűlt a nézőközönség, Mari viszont a konyhai balkonról nem látja, ami a ház szélesebbik frontján történik, ez megerősíti háborús fantáziáit. Sírva beszalad a szobájába, ráül az ágyra, remegve magára húzza a takarót. Nemsokára hallani a szirénákat, a baleset helyszínén minden előírászerűen zajlik, mentő, rendőrség, jegyzőkönyv, egy csomó tanú, holott az eseményt senki sem látta, még a távcsöves Weider sem, aki a kilátást elálló új épület ellenére gyakran áll a posztján, de most az ágyban találta a csattanás és csörömpölés, ezért csak most kezdte figyelni távcsövén át az eseményeket. Nem túl sokat lát, összefüggéstelen részletek kerülnek a látómezéjébe, testrészek, egy beszélő száj, az aszfalt a rajta heverő lakkozott fémdarabnál feltűnően nyersebb textúrájával, két hatalmasra felnagyított számjegy a kocszi rendszámablájáról. Mivel a Weider-villa oromablakára előbb-utóbb mindenki felnéz, azonnal látják Weider kontúrját és a távcsövet. Nincsen neki más néznivalója, mondják, amúgy se tudja már, mit szeretne látni. Sose tudta, mondja valaki, az apjuk még tudta, de a fiúknak már fogalmuk sincs. Na de akkor ezek megzavarodtak, normális az, aki ott tátja a száját egy távcső mögött, és nem tudja, minek?

De hol van akkor most a Ferenc? Mert otthon nincsen, bár mindjárt itt az éjfélen. Nem, nem mindjárt, hanem pont most üti a közeli templomharang a tizenkettőt. Ferenc hallja, ott ül az új épület hátsó kertjében. De hol? A háztól legmesszebbre eső sarokban, a japánbirs alatt. A földön? Igen, az összehajtogatott esőköpenyén. Ahá, szóval ezért nem látni, mert a sötétkék öltönyben van. Nem, nincsen öltönyben, amikor hazaért, lecserélte egy kordnadrágra, meg pulóverre, de azok is sötétek. Tulajdonképpen mennyi idő ez a Ferenc? Negyvenkilenc. Na hiszen akkor későn jött ez a gyerek. Ha meggondoljuk, milyen rossz volt az a házasság, még csoda, hogy egyáltalán gyerek lett belőle. Ja tényleg, de mennyire

rossz? Hagyjuk ezt, gondolja Ferenc, mennél kevesebbet gondol az ember arra a nőre, annál jobb. Ennek ellenére tovább fogalmazza megírandó levelét, az utolsót: Kedves Mária, ha szükséged van valamire, tudásd nyugodtan, nylonharisnyát, Cold Cream-et bármikor küldhetek, viszont tyúklábmintás tweed anyagot nem találtam, de Kisvásárhelyi Hildának biztos van még raktáron, viszont tudok neked küldeni egy ernyőt, ami olyan kicsire tolható össze, hogy befér a retikülödbe, meg egy kék és zöld törhetetlen plasztik kompótos készletet, amiért majd beidéznek a vámhivatalba, ahol nemcsak örületes vámot fizetsz, de még a vámtiszt elvtársakat is meg kell kenned, amit a csomagból szerteszt hányt pompázatos dolgok láttán talán meg is teszel, bár nem tudom, honnan szeded rá a pénzt, tőlem biztosan nem, mert a segélyezésnek részemről vége, nem, ez így nem megy, gondolja Ferenc, túl primitív. De lehet, hogy nyitott ajtón kopogtatok, gondolja, sehol semmi gond, rámosolygott valakire a pártból, például az ötvenhatos hősré, Bélára, aki nyilván már akkor párttag volt, hogy lehetne másként annyira fönt, vagy esetleg nincs is már annyira fönt? Feri, öt perccel elmúlt éjfél, nem lenne értelmesebb visszamenni a lakásba? Bár a másodikon fény szűrődik ki a lamellák közül, ez még nem jelenti azt, hogy Mari a szobájában van, miért lenne ez olyan magától értetődő? Hol lenne másutt? Például lenn az utcán, a baleset helyszínén. Bár a részeg sofőrt már elszállították, az autómentők még mindig ott tesznek-vesznek a kocsi körül, és néző is van még. De Ferenc már megállapította, hogy Mari nincs ott, mert röviddel azután, hogy a csattanást és csörömpölést hallotta, előre ment az utcára, és óvatosan kikémlt a baleset helyszínére, azzal a tulajdonképpen helyes feltevésével, hogy ilyen körülmények között nem órák figyelnek, ami ez esetben nem volt igaz, mert Weider, lévén kielégületlen a baleseti helyszín szétszabdalt képeitől, már percekkel ezelőtt a kocsi bejáratára irányította a távcsövet, így Ferenc egyenesen begyalogolt a képbe. Mit csinál ez itt, gondolta Weider, honnan jön ez, hátulról? Most megint hátrafele baktat, hát, ez nem lehet igaz. Így aztán Weider nemsokára maga is a cseréptörmeléken mászkál, amit Mari is hall a szobájában, és az apja is, aki újra a hátsókertben ül. A többieket túlságosan lefoglalja a baleset. Mari most nem a titkosrendőrökre gondol, hanem az ötödik hadosztályra, az apja pedig, hogy a bedőlt pincében rekedt patkányok fúrnak járatot maguknak kifelé. A távcsöves Weider egyébként nem sokáig bóklászik odakinn. Miután a szeme hozzászókkott a sötéthez, amelyet közvetve mégiscsak oldott az utcai világítás, a bérházak ablakaiból áradó fény pedig közvetlenül, meggyőződhetett róla, hogy senki sincs az építkezés területén. Végül is az egész Kaszáló-telek elég kicsi, s ma délután óta vertikálisan semmi nem áll a látvány útjába.

Ezt a májusi éjszakát követő reggel, dátum szerint ugyanaz, amelyen az ifjabb Schacher a húszas években szintén ebben a városban ébredt, de nem itt, a Kaszálón, hanem körülbelül három kilométerre innét, odaát, az új városban, Brun úrral. Az idő nem olyan szép, mint a húszas években, amikor az ifjabb Schacher a Pflanzerné-féle panzió hátsó kertjében állt az orgonabokor mellett. A nappali előtt a virágzó cseresznyefa alig különül el a szürke égbolttól, most újra a havat idézi, gondolja Ferenc. Az ablaknál áll kordnadrágban és pulóverben, a hamut egyenesen a párkányon álló kovácsoltvas fedeles csöbörbe pöccinti, amelybe bele lehet üríteni a tele hamutartót, és nem kell kimenni a fűtetlen folyosón át a fűtetlen, üvegházszerű, jégvirágfényű konyhába. Odahaza, természetesen. Itt még ezen a nem különösebben hűvös májusi napon is közép fokozaton működik a központi fűtés, amint azt Ferenc a kordnadrágon át érzi. Fél tíz van, szerda, Feri, hogyhogy nem vagy a hivatalban? Mert beteg a lányom, hangzana a válasz. Mari lázasan fekszik az ágyban. Ferenc viszont arra gondol: látnom kell, mit csinálnak ezek ott. A láрма pont nyolckor kezdődött a bontási területen, és fél kilenckor abbamaradt, most pedig egy kalapos férfi, akit a művezető és az egyik Weider kísér, esőköpenyben és aktatáskával mászkál a sitten. Ferenc és Mari kivételével mindenki tudja már, hogy ez a kantonarcheológus. Tudtam, mondja Arniné, szóval megtalálták. De mit, de mit? A gyerek csontvázát. Micsoda? Mindenki mondta ezt akkoriban, hogy az öreg Schachernek volt még egy fia, hogy a Robertnek volt egy fivére, akit az apja agyonütött és elásott a fészkerben. Ez lehetetlen, mondja Steigerné, a fiatalasszony. Steigerné, maguk tavaly még itt se voltak, mit tudhat maga arról, mi zajlott ezeknél. De-hogyisnem, hallottam, hogy az öreg felakasztotta, a fia meg fejbe lőtte magát, már itt vol-

tunk, amikor meghalt. Igen, Robert Schacher, az ifjabb csak hat héttel azután halt meg, hogy a pisztollyal halántékon lőtte magát. Na de arról magának fogalma sincsen, micsoda egy ember volt az öreg. Hát igen, ez így van, ezt tényleg nem tudja, mert mielőtt hozzámment Fredi Steigerhez, nem ebben a városban élt, az új épülettől jobbra és balra álló bérházak lakóival nincsen kapcsolatban, a telek hátsó részén álló negyvenes évekbeli bérházak lakói amúgy sincsenek beszélő viszonyban az első fronton, az utcánál lakókkal, így Steigerné aligha ismeri a régi Kaszáló-béli történeteket. Pedig a kocsmá fölött a másodikon még él a most már járásképtelen Zinner kisasszony, aki bár majdnem kilencven éves, ami a fejét illeti, teljesen rendben van. A fiatalasszony, Steigerné még soha nem látta, és azt se fogja megtudni soha, hogy Zinner kisasszonyt csak éjszaka lehet felkeresni, olyankor kávéfőző vagy teát, és mesél a régi Kaszálóról. Szóval, Steigerné, jobb, ha nem szól bele. De hiszen nem szóltam én semmit. Semmi baj, mondja Arniné, én csak annyit mondhatok magának, hogy ezeknél a Schacheréknél bármi megtörténhetett, így aztán csöppet se lep meg ez a gyereksontváz-ügy. Steigerné megigazítja feltupírozott fekete haját, nem szól semmit. Nekem aztán tényleg mindegy, gondolja. Mari viszont ebben a pillanatban észleli a csöndet odakint, és sírva fakad. Ferenc, furamód, azonnal meghallja. Menj oda, Feri, kérdezd meg, mi baja. Mi más lenne, gondolja Ferenc, a hirtelen csönd fájdalmas utalás a pusztításra, ilyenkor tudatosul, így volt ez az ostrom alatt is. Aztán mégis a kisház ajtajához megy, ránéz a síró gyerekekre, azt mondja: Most nincs háború. Mari felnéz: Nincs? Nincs, mondja Ferenc.

Tíz óra, a kantonarcheológus már elment, de még mindig teljes a csönd, a munkások, szám szerint most nyolcan, a „Kaszáló”-ban ülnek, ebédszünet van. A művezető nem mondhatja el, mit keresett a kantonarcheológus. Biztos, hogy nem a gyereksontvázat, az nem az ő dolga lenne. Miért nem mondhatja el a művezető? – kérdezi a kocsmáros Lieber a feleségét. Weider tiltotta meg neki, mondja a felesége. Ferenc, akit nem lát senki, a felvonulási terület szélén áll, cigarettázik, nézi a sítthalmot. Mit csinálsz te itt, Feri? Semmit, nézelődöm, figyelem az építkezést. De hiszen az a balkonodról sokkal jobban látszik. Ferenc ellenben úgy véli, hogy oda nem mehet ki Mari miatt, aki ágyban van, nem hagyhatja nyitva a balkonajtót. És a hálószoba ablakán át? Nem, nincs az a pénz, amióta a háborúban, még ott-hon a leglehetőlenebb nyílásokon kellett ki- és bemászni a házakba, Ferenc nem mászik át többé ablakon. Akkor állj oda megint a nappali ablakába. Ott viszont beelógnak a képbe a virágzó cseresznyefaágak, az meg túlságosan is banális kontraszt a sítthalmnak. Na jó, de miért hagyod azt a gyereket megint magára? Mert alszik, gondolja Ferenc, amiben bár téved, de mert kimondta, most lemegy az építkezésre, hogy kicsit megnézzék, mi a helyzet, és amióta elment, és Mari kérésére bezárta maga mögött az ajtót, Mari is kicsit jobban érzi magát. Újra olvassa a tegnapi Miki egér történetet, illetve, mivel a láz miatt nem igazán megy az olvasás, a képeket nézi, és megállapítja, hogy kívülről tudja a szövegbuborékban lévő szövegek jó részét: „Ha valaha is megtudja, lesz nemulass. Honnan tudná? A tabletták nélkül nem emlékszik semmire!” és így tovább, ami nem azt jelenti, hogy Mari egy emlékezőművész, hanem hogy amikor tegnap a végén ezt a történetet olvasta, az már része volt annak a rendkívüli éjszakának, amelyben a hirtelen idegen háttérből minden részlet élesen kivált, és bevésődött az emlékezetbe.

A rendkívüli éjszaka. Más, mint a többi, mert apa nem volt otthon, kitört a háború, az ellenség előre küldte a lakásokba az ötödik hadosztály egyik részlegét, jött a láz, s vele a bizonyosság, hogy apa ebből a háborúból nem tér vissza, nem mintha elesett volna, de nem viseli el, hogy megint háború van, itt is háború. Mari erre számított. És ez a számítás a mindennapi jelenetet szokatlanná változtatta. Maga a számítás volt az üres háttér, ami előtt kulisszaként tárgyak és történések jelentek meg, amelyek csak addig tartottak, amíg Mari gondolt rájuk. De mert egyszerre nem lehet mindenre gondolni, minden mindenütt szétmorzsolódott. Mindjárt csak üresség lesz ott, ahol előbb még a ház állt, üresség a lakás, a szoba, az ágy. Bár Mari még itt ül rajta, mindjárt eltűnik alóla. Eltűnik az egész világ, nem csoda tehát, hogy az apja is eltűnt. Nem egy bizonyos halál, nem Szalagh Ferenc, így hívják valójában, halála, hanem az egész világ megszűnése. Most mutatkozik meg a világ valódi képe: üresség. Kiűrtette a háború ezt a világot? Igen, a háború kiűrtette ezt a világot. Mari be-

leélte magát ebbe a refrénbe. Lassan elfelejtette, hogy Szalagh Ferenc meghalt. Kiürítette a háború ezt a világot? Igen, a háború kiürítette ezt a világot.

Marinak csak fél egykor, amikor Ferenc kinyitotta az ajtót, belépett, végigjött a folyosón, és megjelent a szoba ajtajában, jutott újra eszébe, hogy az apja meghalt. De nem úgy meredt rá, mint egy szellemre, holott sápadt volt, hanem azt mondta: Ferenc, ilyet nem lehet csinálni. Egy felnőtt férfi nem rohan el csak úgy. Ferencnek másutt jártak a gondolatai, így ahelyett, hogy azonnal megállapította volna, hogy ez a gyerek mezítláb áll a linóleumon, lázas, lábában remeg és lábában beszél, egyszerűen azt mondta neki: Fejtsd ki. Mari azt mondta: Egy apa nem viselkedik így. Ferencnek még mindig nem tűnt fel semmi. Megütkezött a fogalmazás pátozán. Ironikus mosollyal azt kérdezte: Miért, hogyan viselkedik egy apa? Mari csak nézett maga elé. Nem szólt semmit. De Ferencet szórakozottságából ez a csönd sem mozdította ki. Állt az ajtóban, és várta a választ. Mari beburkolózott a takarójába, és a pasztellszínű, puhatestűekkel díszített tapétát meg a babedényekkel megrakott polcot nézte. De nem volt semmi, ami megfogható lett volna. Mit kérdezett ez a halott apa? Hogyan viselkedik egy apa? Mari felé fordította a fejét. A tekintetét nem, az a tapétán maradt. Azt mondta: Nem rohan el. Most Ferenc hallgatott, és a színessel pöttyözött, sötétkék linóleumot nézte. Arra gondolt: Micsoda hülye elképzelés, miért kell ezt a szobát gyerekszobának dekorálni, mi van, ha nincs gyereke az embernek, vagy van, de annak nem ez tetszik. Marira nézett, és látta, ahogy tekintete a tapétáról öfelé fordul. Igazad van, mondta. Mari ránézett, nem szólt semmit. Ferenc azt mondta: Túl olcsó lenne, ha magatartásomat a háborúval indokolnám, meg mindazzal, ami követte, úgylátszólag hagyjuk. Arra gondolt: Már én is ilyen fellengzősen beszélek, megfertőzött. Várta, hogy Mari mond valamit. Mondjal valamit, mondta. Mari hallgatott. Az apa benyúlt a kordnadrág zsebébe, kihúzta a cigarettáját, tovább tapogatózott a gyufa után, keze a zsebkésébe akadt. Elővette. Odanyújtotta Marinak. A tiéd lehet, mondta. Mari nem reagált. Ferenc azt mondta: Egyébként semmi jelentősége, hogy kinél van, amilyen okosan tudsz beszélni, annyira gyermeket feltevés, hogy egy zsebkéssel megölöm magam. Mari pupillái visszacsúsztak a normál helyzetükbe, ránézett. Azt mondod, vége a háborúnak, mondta, de nincsen vége. Nincsen? – akarta kérdezni Ferenc. De a szórakozottság hirtelen megszűnt, valószínűleg azért, mert a zsebkéssel akarta meggyújtani a cigarettáját, és Mari elnevette magát. Hála istennek, gondolta Ferenc hirtelen, hogy ilyen idétlen trükkökkel elterelhető, nem csinál nekem jelenetet, mert egyedül hagytam, viszont beteg. Te beteg vagy, mondta, fekdj le rögtön. Mari sírva fakadt. Lefeküdt. Az apja ment, és a folyosóról a függöny mögül hozott még egy takarót. Már csak homályosan emlékezett arra, amit az előbb beszéltek.

Ezután Ferenc odaült Mari ágya szélére, és azt mondta: Izzadjál. Mari megint elnevette magát. Aztán csendesen feküdt, nézte a plafont. Ferenc azt kérdezte: Most mi van? Mari meg azt: Hogy megyek le a légópincébe, ha beteg vagyok? Mit akarsz a légópincében? – kérdezte Ferenc. Mari azt mondta: Mert háború van. Ferenc a pillanat tört részére megrémült, s csak azután mondta: Háború? Miért lenne, miből gondold? Mari azt mondta: Hruscsov hadat üzent Kennedynak. Ferenc újra megrémült, mielőtt válaszolt volna: Honnan szeded ezt? Az iskolából. Micsoda? Az iskolában mondták. Ki mondta? A többiek. Mit összehoznak ezek a gyerekek, gondolta Ferenc, mégis, egy másodpercig át akart osonni a napaliba, hogy bekapcsolja a rádiót. Hruscsov százszor is meggondolja, mielőtt ilyet tesz. De már megpróbálta, mondta Mari. És, mondta Ferenc, lett háború belőle? Nem, mondta Mari, de majdnem. Ez viszont így van, gondolta Ferenc. Arniné hús kiló cukrot vett, mondta Mari. Naná, annyi kell neki, hogy savanyú lényét megédesítse, mondta Ferenc. Akár csak régen, a régi Feri, vicces, beszédes. De Mari szerint nem volt vicces, újra sírva fakadt. Ferenc rövid ideig hallgatott, majd azt mondta: Majd csak ellenáll az a Kennedy. Amúgy is sokkal jobban néz ki, akarta még hozzátenni, de visszafogta magát. Figyelj ide, mondta, az amerikai–oros viszony sokkal stabilabb, mint amilyennek látszik, száz évig is elvanak így. Akkor én száztíz leszek, gondolta Mari. És azután? kérdezte. Hát, azt nem tudom, mondta Ferenc, de az nekünk nagyjából mindegy is. Mari sírt. Miért nem hiszel nekem? – kérdezte Ferenc. A kérdés valódi volt. Tényleg azt akarta hallani, mi a kifogása az ellen,

ahogyan megítéli a nemzetközi helyzetet. De Mari azt mondta: Az anyám se jött soha, pedig azt mondtad, hogy jön. Aha, gondolta Ferenc, szóval erről van szó. Szóval mégiscsak hiányzik, mondta. Nem, mondta Mari. Hát akkor meg hol itt a probléma? Az a probléma, hogy hazudsz, mondta Mari sírva. Te jó ég, gondolta Ferenc, ha a bátyám meg én így beszélünk volna az öreg Gyulával, de jó, hogy ez itt a szemembe mondja. Nem tudott nem felnevetni. Ne neved, mondta Mari sírva, a hazugság nem vicces. Hát, gondolta Ferenc, ezt még tüzetesebben meg kéne vizsgálni. De azt mondta: Nem mondhatok neked mást, őszintén ez a véleményem a világpolitikai helyzetről, az oroszok csak védtelen országokat támadnak meg, lásd ötvenhat, azt is csak az amerikaiak áldásával. Tényleg? – kérdezte Mari. Igen, sajna, mondta Ferenc. Mari abbahagyta a sírást. Egy darabig hallgattak, Mari el is aludt egy pillanatra, de a hidegrázás felébresztette. Az apja még mindig ott volt. Aludtam? – kérdezte Mari. Igen, mondta Ferenc. Meddig? – kérdezte. Két percig, válaszolta, még mindig fázol? Igen, mondta Mari. Ferenc elindult még egy takaróért, az utolsóért, és azt fontolgatta, ne töltsön-e bele egy kis pálinkát, amit a januári látogató hozott abból az országból, ahonnan jöttek. Aztán csak visszament a szobába, Mari közben elaludt. Amikor ráterítette a takarót, újra felébredt. Hol van a mamám? – kérdezte. Te jó ég, gondolta Ferenc. Miért kérdezed, mondta, tudod, hogy hol van. Ki? – kérdezte Mari. Az anyád, felőle kérdezősködtél. Tényleg? – kérdezte. Nem emlékszel? – kérdezte Ferenc. Nem, mondta Mari, aludtam. Akkor aludj tovább. Nem, mondta Mari, ha alszom, nem hallok a légiriadót. Mari, elég legyen ebből, mondta az apa, nincsen háború. Tudom, gondolta Mari. Azt mondta: Te teszel úgy, mintha az lenne. Én, hogyhogy? Háborúban a férfiak cserbenhagyják az embert. Honnan szeded ezt, ki mondta ezt neked, meg kéne kérdezni, gondolta Ferenc. De nem szólt semmit. Nem igaz, nem így van? – kérdezte Mari. De, mondta Ferenc. Szóval háború van, mondta Mari. Ferenc megint megpróbált rágyújtani, de aztán félbehagyta. Fontolgatta, nem szívhatna-e el egyet a folyosón, esetleg az ajtóban, de az se jó, biztos bejön a füst, a fene egye meg. Azt mondta: A fene egye meg, most újra kezdjük az elejéről, egész éjjel a világpolitikáról fogunk értekezni, arról, hogy Hruscsov még kezében tartja-e a politbűrőt, vagy hogy meddig jut ezzel a viszonylagos enyhe vonallal, miközben uszítók nemcsak az ő köreiben vannak, hanem Kennedyében is, és, bár ez egy kelet-európai emigráns szájából mindenképpen furán hangzik, mégis azt tanácsolnám neked, azért ne csak az oroszok miatt izgasd magad. Na itt már a régi Ferenc beszélt. Akkor mégiscsak háború lesz, mondta Mari, és hozzátette: és ne légy ilyen választékos. Ferenc azt gondolta: Ja igen, egy gyerek nem bírja az ilyet. Szórakozott mosollyal hallgatott. Mari újra elaludt, aztán felébredt, és azt mondta: Melegem van. Az apja már nem ült az ágy szélén. Papa, hol vagy? Itt, mondta Ferenc, aki az ajtóban állt, a nappali irányába fordulva, jobb kezében cigaretta. A nappali ablaka nyitva, kiszáll rajta a füst. Kérsz valamit, kérdezte, nyalókát, pálinkát, két pálinkát? Mari ide-oda forgatta a fejét a párnán. Feltevésem szerint ez annyit jelent, hogy nem, mondta Ferenc, akkor aludjál tovább. Nem, mondta Mari, mert ha. Ferenc félbeszakította: Nekem ne gyere most a légópincével, nem bánom, legyen szerinted háború, de hagyd abba ezt a banális ismételtetést. Mari sírva lerántotta magáról a legfelső pokrócot és ledobta a földre. Ne bosszants, mondta. Pontosan így beszél, mondta Ferenc. Az anyád, akarta mondani, de még időben lenyelte, krárogott egyet. Na szóval, mondta Mari, te mondtad, hogy háború van. Felőlem hidd, hogy az van, mondta az apja, és aludjál. Mari csendben nézte a plafont, lassan lecsukódott a szeme. Ferenc a cigarettával a kezében leoltotta az állólámpát, amelynek ernyőjét fémvázra szőtték piros és natúr rafiából. Rémes, gondolta. ■ ■ ■

fordította: Hajós Gabriella

Christina Viragh 1953-ban született Budapesten, 1960-ban a svájci Luzernbe emigrált szüleivel, fiatal korát ott töltötte. Író, publicista, számos európai díjjal elismert fordító. Fordította többek között Nadas Péter, Kertész Imre, Szerb Antal műveit. 1994 óta Rómában él. *Áprilisban* című regénye szeptember elején jelenik meg a Kalligram Kiadónál Hajós Gabriella fordításában.

Hajós Gabriella műfordító, jogász, szociális területen dolgozott. Thomas Bernhard és Christina Viragh könyveit fordította magyarra.